

Облікова політика підприємств згідно з міжнародними стандартами обліку

Харламова О.В., к. е. н., доц., Глоба А.І., магістр, Харківський національний університет міського господарства

Ринкова трансформація економіки України висуває підвищені вимоги до інформації, яка подається у фінансовій звітності підприємств. Бухгалтерський облік та підготовка фінансової звітності має здійснюватися підприємствами відповідно до принципів та, методів, задекларованих Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Важливою складовою цього процесу є облікова політика, яка розробляється індивідуально кожним підприємством і покликана забезпечувати надійність та достовірність їх фінансової інформаційної системи.

У низці внутрішніх нормативних актів підприємств важлива роль належить документам, що регламентують порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, зокрема визначають облікову політику підприємства.

Впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) в Україні – питання часу. Вже сьогодні Міністерство фінансів поступово вносить зміни до Національних стандартів, наближуючи їх до міжнародних та зменшуючи прогалину між вітчизняною системою обліку та загальноприйнятою європейською.

Фінансова звітність допомагає управлінському персоналу здійснювати аналіз господарських операцій, подій та висловлювати власне професійне судження. Це, безумовно пов'язано із застосуванням як кількісної, так і якісної інформації щодо господарських подій та операцій.

Актуальність теми полягає в тому, що грамотне формування облікової політики є одним з найважливіших завдань, що стоять перед керівництвом і бухгалтерією підприємства. Обрана облікова політика робить суттєвий вплив на величину показників собівартості продукції, прибутку, податків на прибуток, показників фінансового стану організації.

Недостатня увага до її формування, як найважливішого елементу системи бухгалтерського обліку, призводить до негативних наслідків. Суперечливість і непослідовність облікового процесу, неповне відображення об'єктів обліку та недостатнє обґрунтування способів його ведення, відсутність впорядкованого документообігу тягнуть за собою спотворення бухгалтерської звітності і не можуть служити джерелом достовірної та надійної інформації про показники діяльності організації. Оскільки кожна організація самостійно формує свою облікову політику, вона повинна уважно і серйозно підійти до цього процесу, враховуючи всі необхідні нормативні акти і не забувати про все більший вплив міжнародних стандартів.

Розробка підприємством облікової політики відповідно до МСФЗ є відповідальністю бухгалтерів підприємства (щодо її розробки) та управлінського персоналу (щодо затвердження).

Згідно з МСБО 8, облікова політика — це конкретні принципи, домовленості, правила та процедури, прийняті управлінським персоналом підприємства при складанні та поданні фінансових звітів.

Основна мета МСФЗ 8 "Облікові політики, зміни в обліковій політиці та помилки" - встановлення критеріїв, згідно з якими визначаються методи відображення в обліку та звітності змін в обліковій політиці компанії, бухгалтерських оцінок, а також помилок.

Облікова політика в МСФЗ трактується як конкретні принципи, основи, угоди, правила та практика, прийняті підприємством для підготовки і подання фінансової звітності.

При формуванні облікової політики і в разі відсутності МСФЗ менеджмент застосовує професійну думку таким чином, щоб отримана інформація відповідала якісними характеристиками. Інформація про професійні судження, які суттєво вплинули на звітні показники, повинна бути розкрита в звітності.

За відсутності відповідного стандарту міжнародної фінансової звітності, який визначає порядок обліку тієї чи іншої операції фінансово-господарської діяльності, компанія повинна керуватися власною думкою при формуванні принципів обліку, ґрунтуючись на положеннях і концепції МСФЗ.

Застосовуючи судження при формуванні облікової політики, менеджмент повинен брати до уваги вимоги і рекомендації МСФЗ щодо схожих операцій; визначення, критерії визнання та методи оцінки, викладені в «Принципах підготовки та подання звітності»; інші джерела (національні стандарти, бухгалтерську літературу тощо) у тій мірі, в якій вони не суперечать МСФЗ.

При формуванні облікової політики, необхідно, перш за все, базуючись на МСФЗ, установити для відображення конкретних операцій або елементів звітності дозволений метод (визнання, оцінки, розрахунку тощо), якщо у стандартах пропонується кілька методів; або в разі відсутності методу в стандартах вибрати будь-яку методику, яка не суперечить принципам і правилам МСФЗ.

Затверджена відповідна облікова політика, повинна застосовуватись послідовно за схожими операціями та подіями. Для користувачів фінансової звітності важливо мати можливість порівняти фінансові дані за кілька звітних періодів, щоб визначити тенденції та фінансове становище компанії, а також оцінити результати діяльності компанії і здатність генерувати грошові потоки.

Компанії варто застосовувати для підготовки початкового балансу і у всіх періодах, представлених в її першій фінансової звітності за МСФЗ, одну й ту ж облікову політику. При первісному складанні звітності по МСФО відмінності в сформованій обліковій політиці за МСФО не вважаються змінами облікової політики, яка використовується для ведення обліку та складання звітності в форматі РСБО. При трансформації, коригування які необхідно зробити для формування початкового балансу, виникають в результаті подій і операцій, що відбулися до дати переходу на МСФЗ. Відповідно, такі коригування визнаються на дату переходу на МСФЗ безпосередньо в нерозподіленого прибутку (або коли це вимагають МСФЗ в іншій категорії власного капіталу).

При подальшій трансформації звітності у формат МСФО в облікову політику за МСФЗ можуть вноситися зміни. Від змін в обліковій політиці слід відрізняти зміни в оцінках. Через невизначеність багато статей фінансової звітності можуть бути виміряні на основі суджень. Наприклад, такі статті як: безнадійні борги; старіння запасів; справедлива вартість фінансових активів або фінансових зобов'язань; строки корисного використання або очікуваної схеми споживання майбутніх економічних вигод, що вкладені в активи, що амортизуються; гарантійні зобов'язання.

Значення облікової політики за МСФЗ є важливим, а її складанню і зміні приділяють велику увагу.